

Bár nem vagyok jogvégzett ember, de felelősséggel kijelenthetem, hogy egy rossz törvényhozásnak károsultja lettem. A mérnöki precizitás igénye megtanította velem; amit utasításként leírsz, az csak akkor igaz, ha a gyakorlatban kipróbálva is helytálló, mert ellentkező esetben javítani kell az utasításon. (pl. egy mérési utasítás helyességét csak a próbája igazolhatja.) Ezt az elvet minden területen megfelelően értelmezve alkalmazni kellene. Nem ez történt "A találmányok szabadalmi oltalmáról" szóló 1995. évi XXXIII. törvény elfogadásakor. Íme a törvény 12.§-a mely (4) bekezdésében egy mellékmondatban van elrejtve az igaz(ság)talansága:

12. § (1) A munkáltató a szolgálati találmány ismertetésének átvételét követő ésszerű időn belül köteles szabadalmi bejelentést tenni; köteles továbbá az általában elvárható gondossággal eljárni a szabadalom megszerzése érdekében.

(2) A munkáltató eltekinthet a szabadalmi bejelentés megtételétől, vagy a bejelentést visszavonhatja, ha a találmányt - annak elismerése mellett, hogy az az ismertetés átvételének időpontjában egyébként szabadalmazható lenne - titokban tartja, és üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja. A munkáltató e döntéséről köteles tájékoztatni a feltalálót.

(3) Vita esetén a munkáltatót terheli annak bizonyítása, hogy a megoldás az ismertetés átvételének időpontjában nem volt szabadalmazható.

(4) Szolgálati találmány esetén a munkáltató - a (2) bekezdésben szabályozott eset kivételével - a szabadalom megadását kizáró eljárási cselekmény vagy szándékos mulasztás előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását, az alkalmazotti találmány tekintetében érvényesülő hasznosítási jog kikötésével vagy anélkül.

Találmányt csak feltaláló találhat ki, a feltaláló pedig csak ember lehet. A találmány tulajdon joga (, vagy pontosabban a szabadalom jogosultja) lehet egyéb jogalany is. Ha a feltaláló alkalmazásban áll (általában a munkaszerződése is előírja) köteles bejelenteni, illetve a szabadalmaztatási igényt munkaadójának átengedni, ezzel a találmány tulajdonosa, jogosultja a munkáltató lesz. A találmány szabadalmaztatása a tulajdonos joga és annak költségei is őt terheli. (Persze az "ésszerű időn belül köteles" definíció is sántit, ha a bejelentési elsőbbség versenyfutására gondolunk - de most nem ez a legfőbb problémám.) Szolgálati találmány esetében a feltaláló(k) munkáltatójának a köteltsége "*eljárni a szabadalom megszerzése érdekében*", méghozzá "*általában elvárható gondossággal*". A munkáltató a szabadalmaztatási eljárás alatt lemondhat a találmány tulajdonjogáról, de "*szándékos mulasztás előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását*", - azaz a tulajdonjogot kötelezettségeivel együtt. Tehát ha a feltaláló(k) nem tud(nak) lemondani a "szabadalmi igény"-ről, akkor fizethet(nek) – akár tulajdonosi jogok nélkül is. Ugyan is a munkáltató megtarthatja a találmány hasznosítási jogát, -ha akarja - nade milyen alapon - kérdezem én a tisztelt törvényalkotót? Ezt engedi meg az idézett paragrafus utolsó félmondata. Hát ez tényleg utolsó dolog. Az elsőbbségi oltalom fenntartásától a szabadalom megadásáig jelentős anyagi befektetésre és időre van szükség.

A munkáltató pálfordulása gyakran a magas költségek miatt következik be, vagy feledékenység és fizetési határidő túllépése miatti többletköltség készíti a lemondásra. Persze lehet más oka is, pl. a cég profilváltása, vagy felülvizsgált prognózis, kedvezőtlen várakozások és sok-sok egyéb. De egyetérthetünk a törvény azon megfogalmazásával, hogy: „köteles továbbá az általában elvárható gondossággal eljárni a szabadalom megszerzése érdekében” - ez persze a munkáltató kötelezettsége, de amikor a szabadalmaztatási eljárásban mulasztást követ el a munkáltató és esetleg a gondosság is kifogásolható. Akkor miért nincsen megfelelő szankcionálás? Miért nem tiltja a törvény, hogy ilyenkor nem maradhat a munkáltató a találmány jogosultja? Mind ez persze lehet a „károsult” személyes (akár indulatosnak nevezhető) véleménye. Lehiggadva keressük meg a törvény indoklásában található-e utalás arra nézve, hogy ha a szabadalmi igényt ingyenesen átruházza a feltaláló(k)ra, annak fizetési kötelezettségével, akkor miért nem szerezheti meg a tulajdonost megillető hasznosítási jogot is a munkáltatótól. (Mert aki a révést fizeti, annak jár az átkelés!) A törvény 9-17. §-hoz tartozó indoklásában nem található megfelelő magyarázat:

„A szolgálatinak nem minősülő, de a munkáltató tényleges tevékenységi körébe eső, ún. alkalmazotti találmányok esetében a rendelkezés joga a feltalálót illeti meg, a munkáltatónak azonban ex lege hasznosítási joga van a találmányra. Ha a találmány sem szolgálatinak, sem alkalmazottinak nem minősül, a vele kapcsolatos szabadalmi igényre az általános szabályok irányadók.” (-idézet a 1995. évi XXXIII. törvény indoklásából)

Ha csak nem magyarázatnak kell tekinteni, hogy „a munkáltatónak azonban ex lege hasznosítási joga van a találmányra”. Ez egy pulpitusra illő deklaráció és nem explanatio. Az ominózus felmondatt „ex lege” magyarázatát „ex-lex”-é kívánnám tétetni.

Haraszi Pál

arany fokozattal kitüntetett

kiváló feltaláló

melléklet: egy gyakorlati felajánlási példa „ingyenes átruházás”-ra